

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Кулі-Іванченко Ксенія Костянтинівна РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЙОГО ІНСТИТУТІВ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМОК КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ.	183
Волкова Дарія Євгенівна КРАЩІ ПРАКТИКИ ЄС ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЛЮДИНОЦЕНТРИСТСЬКОГО ПІДХОДУ В ДІЯЛЬНІСТЬ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	186
Панасюк Віта Миколаївна ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВОВИХ СТИМУЛІВ ТА ОБМЕЖЕНЬ В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВОПОРЯДКУ	188
Животовська Ірина Юрійівна ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖЦЕРКОВНИХ ВІДНОСИН У ВИМІРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	191
Батан Юрій Дмитрович ПРАВО НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ ЯК КОЛЕКТИВНЕ ПРАВО	195
Ігнатова Анастасія Сергіївна ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: КОНСТИТУЦІЙНІ МЕЖІ	199
Козирь Дмитро Валерійович ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	203
Матковський Микита Сергійович ПРАВО ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ ЯК КОНСТИТУЦІЙНА ГАРАНТІЯ В ДЕМОКРАТИЧНІЙ ДЕРЖАВІ	207
Бугасенко Каріна Вікторівна ДО ПИТАНЬ ЩОДО ТЕОРЕТИЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ ВИОКРЕМЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЦИКЛІВ.	209

СЕКЦІЯ 5. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА БЕЗПЕКА, ПРАВА ЛЮДИНИ Й МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ХХІ СТОЛІТТІ

Беҳруз Хашматулла МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ПЕРЕД ОБЛИЧЧЯМ СУЧАСНИХ ГЕОПІЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ.	212
Аракелян Мінас Рамзесович ЕФЕКТИВНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАХИСТУ ПРАВ БІЖЕНЦІВ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ГЕОПІЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ.	215
Сурілова Олена Олексіївна СПІЛЬНА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ.	217
Акіменко Юлія Юрійівна ДИФЕРЕНЦІЙОВАНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ЄС ЯК СКЛАДОВА ACQUIS ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС	221
Белогубова Оксана Олександрівна ТОРГОВЕЛЬНА ДИПЛОМАТІЯ ЄС У КОНТЕКСТІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РОСІЄЮ	223
Грушко Мальвіна Валеріївна, Димов Кирило Борисович ПРОПОРЦІЙНІСТЬ І РОЗРІЗНЕННЯ У ПРАКТИЦІ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ: МІЖНАРОДНО- ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ РОСІЙСЬКИХ АТАК НА ЦИВІЛЬНУ ІНФРАСТРУКТУРУ	225
Дронов Владислав Юрійович РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНИХ РЕГУЛЯТОРІВ В СФЕРІ МЕДІА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА КОМУНІКАЦІЮ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ	228
Каненберг-Сандул Оксана Костянтинівна ПОРУШЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ТА СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ	230

Акіменко Юлія Юрївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ДИФФЕРЕНЦІЙОВАНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ЄС ЯК СКЛАДОВА ACQUIS ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС

Сьогодні Європейський Союз (ЄС) має в своєму арсеналі різні підходи до регулювання відносин із третіми державами, тобто країнами, які не є членами ЄС. Диференційований характер зовнішніх відносин ЄС відображається в наявності різноманітних типів угод, які укладає ЄС з третіми країнами на різних етапах співробітництва. Угоди про вільну торгівлю та економічне партнерство спрямовані на створення механізмів, що сприяють економічному співробітництву між ЄС та третіми країнами. Ці угоди зазвичай не передбачають відповідальності, чітких строків або наслідків їхнього виконання чи невиконання. Угоди про партнерство та співпрацю також часто виходять за рамки суто економічної спрямованості, адже в них зазначаються принципи або цінності, якими мають користуватись сторони за Угодою для врегулювання взаємних відносин, а також для регулювання відносин, що виникають всередині третьої країни щодо правовідносин, які зазначаються в Угоді. Угоди про асоціацію вже мають на меті не тільки засоби економічного сприяння, а й можливості для поглиблення політичної співпраці з широкого кола питань. Окрім вищенаведених типів угод, для певних третіх країн існують і інші, які мають унікальний характер та поєднують елементи економічних, політичних, валютних угод, наприклад Угода про Європейську економічну зону (ЄЕЗ), наприклад, надає Норвегії, Ісландії та Ліхтенштейну широкий доступ до Внутрішнього ринку ЄС. Навпаки, відносини зі Швейцарією регулюються серією двосторонніх галузевих угод. На противагу цьому угоди зі Швейцарією та Андоррою це сукупність угод та договорів, які окремо на оговорені строки визначають економічну та політичну інтеграцію між сторонами. Не можна кожну з цих угод привести до однієї амбітної мети щодо приєднання кожної з цих третіх країн до ЄС, оскільки по-перше, таку мету ЄС не переслідує, а по-друге така б мета реально звучила коло можливостей для економічної та політичної інтеграції ЄС і зрештою перетворила б не на унікальне міждержавне об'єднання, а на звичайний політичний чи економічний блок країн.

Концепція диференційованої інтеграції може пояснити правову природу цих угод, а також наскільки наявність такої кількості різних угод відповідає обсягу повноважень ЄС. Вбачається, що ця концепція є нещодавнім здобутком, однак це хибне уявлення, оскільки одна з найвідоміших фраз засновника Європейського об'єднання вугілля та сталі вже тоді надавала ЄС широкі можливості для «різношвидкісної» інтеграції країн-членів Європа кується у кризах і буде представляти собою рішення, ухвалені для вирішення цих криз (Europe will be forged in crises and will be the sum of the solutions adopted for those crises). [1]

Екстраполюючи це популярне та часто цитоване твердження одного з батьків-засновників європейської інтеграції в контексті сучасних подій, можна було б припустити, що більшість рішень, які пропонує та ухвалює ЄС у відповідь на кризи, включають б певну ступінь диференціації для членів ЄС, за допомогою якої одна або кілька держав-членів тимчасово або навіть назавжди відхилялися з точки зору функціональності інтеграції. З іншого боку ЄС та треті країни, які не є членами ЄС також можуть на цьому підґрунті – диференційованої інтеграції на різних етапах чи у різних станах наблизитись чи віддалятись від певних механізмів, які пропонує ЄС чи про які вже є домовленість. Причому такі механізми можуть бути в економічній, валютній, торговельній, політичній чи навіть військовій сфері.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року стало імпульсом для безпрецедентної з боку ЄС підтримки європейських прагнень України та відповіді ЄС на ці дії. Надання статусу кандидатів на вступ у ЄС новим країнам – Україні та Молдові, [2] нові гуманітарні сфери співробітництва, перегляд можливості участі третіх країн у військових та інших програмах ЄС [3] та введення санкцій щодо країни-агресора [4] ґрунтуються на механізмі зовнішньої диференційованої інтеграції та є логічним продовженням концепції диференційованої інтеграції. Отже ЄС застосовує концепцію диференційованої інтеграції не лише до країн-членів ЄС, а й до третіх країн.

Послідовна реалізація зовнішньополітичного вибору України – приєднання до ЄС може здійснюватися також і в економічній сфері, де швидкість інтеграції зазвичай не співпадає з політичним станом. *Acquis* Внутрішнього ринку ЄС та і економічна інтеграція не передбачає обов'язкового членства держави в ЄС для здійснення її цілей чи застосування частини чи всіх її механізмів. І Україна і ЄС, а також інші країни-партнери бажують захистити свої економічні інтереси та ресурси у випадку приєднання України частково або повністю до Внутрішнього ринку ЄС. Адже Україна – країна з великою кількістю ресурсів та сировини, а окрім цього займає важливе стратегічне положення щодо транспортування певних товарів. Незважаючи на сьогоднішній стан речей (заблокування портів, непередбачуваність розвитку певних промислових секторів, обмежене інвестування у будівництво та відновлення країни, тощо) приєднання до Внутрішнього ринку ЄС, а саме до певних стандартів та погодження на зміну певних моделей регулювання господарських правовідносин всередині країни, а отже приєднання до *acquis* Внутрішнього ринку ЄС відбувається. Цей процес є двостороннім, оскільки підтверджується переглядом умов Угоди про асоціацію, запровадження режиму тимчасової лібералізації торгівлі, призупинення тарифних заходів, введення автономних торговельних заходів, тощо. Це надає змогу для України розраховувати на приєднання до *acquis* Внутрішнього ринку ЄС.

Список використаних джерел:

1. Monnet J. Mémoires. Paris : Librairie Arthème Fayard, 1976. P. 642. FF 59.

2. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council. Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union. 17.6.2022 COM(2022) 407 final. *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2022:1261:FULL&from=EN>

3. Council Decision (CFSP) 2017/2315 of 11 December 2017 establishing permanent structured cooperation (PESCO) and determining the list of participating Member States. *Official Journal*. L 331. 14.12.2017. P. 57–77.

4. Council Decision 2014/145/CFSP of 17 March 2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. *Official Journal*. L 78. 17.3.2014. P. 16–21.

Ключові слова: Європейський Союз, право ЄС, інтеграція, економічна інтеграція, Внутрішній ринок ЄС, *acquis* Внутрішнього ринку ЄС.

Keywords: European Union, EU law, integration, economic integration, EU Internal Market, EU Internal Market *acquis*.

Белозубова Оксана Олександрівна

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук, доцент

ТОРГОВЕЛЬНА ДИПЛОМАТІЯ ЄС У КОНТЕКСТІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РОСІЄЮ

Початок ХХІ століття став свідком консолідації процесу глобалізації, який поширювався в другій половині минулого століття, насамперед з утворенням великої кількості нових держав. Сьогоднішній глобальна економіка перебуває на етапі переходу від однозначного впливу країн або блоків країн з розвинутою економікою до системи, де країни з економікою, що розвивається, посилюють свій міжнародний вплив, виходять на територію та інвестують у розвинені ринки. Однак, це не означає, що країни з промислово розвинутою економікою одразу зазнають шкідливих наслідків, навпаки – відбувається пошук нового економічного балансу сил та переосмислення засобів торговельної дипломатії.

Визначення торговельної (комерційної) дипломатії використовується для охоплення багатьох різних видів діяльності. Деякі з цих видів діяльності (наприклад: багатосторонні торгові переговори, торговельні консультації та врегулювання суперечок), призначені для впливу на державну політику та регуляторні рішення, які впливають на світову торгівлю та інвестиції. До цих видів можна також додати діяльність із підтримки бізнесу, яку здійснюють члени дипломатичних місій, їхній персонал та відповідні установи. Не слід забувати й про діяльність, яка пов'язана з інвестиціями, туризмом або інтелектуальною власністю.